

NOTES DE CAMBRA

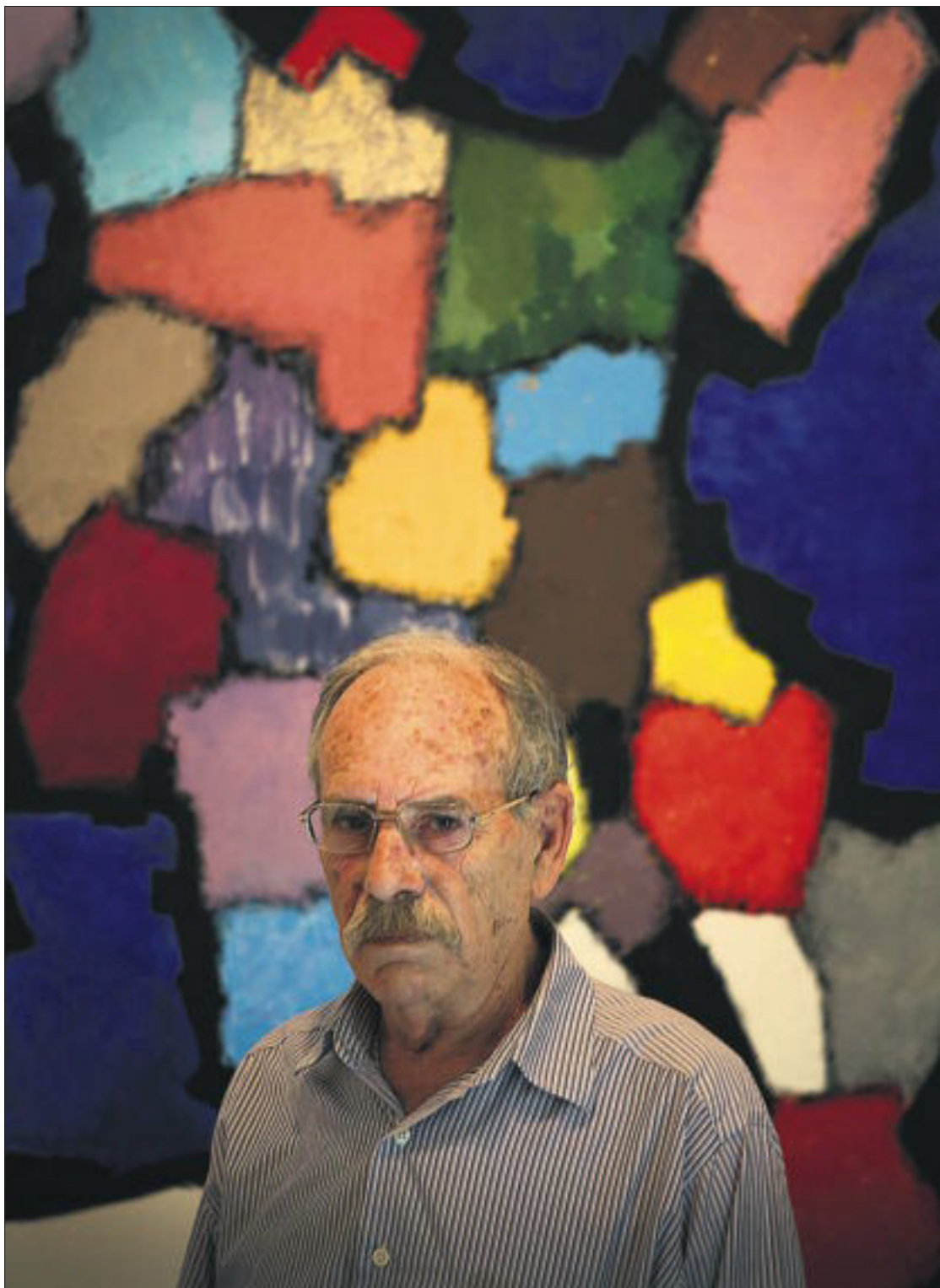
Manuel Baixauli i la desproporció de 'Submón'

PÀGINA 2

LLETRES

Visió negra del món actual

PÀGINA 3

Doro Balaguer davant una de les seues obres. / JESÚS CÍSCAR

Pintura sense atributs

L'aspiració a un art lliure de qualsevol significat no pictòric

L'exposició *Doro Balaguer, pintura, política, vida*, que demà s'inaugurarà a la Fundació Chirivella Soriano de València, s'acosta a un artista abstracte que, integrat en l'avantguarda, va deixar de pintar als anys seixanta i va reprendre l'ofici quatre dècades després. Balaguer, molt influït pels expressionistes abstractes nord-americans, cerca una pintura lliure de qualsevol significat no pictòric.

Doro Balaguer

Al cap d'uns quants anys d'haver acabat els estudis a l'Escola de Belles Arts, el 1956, quan encara era una manera una mica insòlita per a molta gent, vaig començar a pintar abstracte. Després d'algunes proves i de conèixer l'obra d'iniciadors i de representants il·lustres de la tendència em vaig sentir còmode a l'hora de pintar. Em va

semblar que gaudia d'una mena de llibertat, que fins aleshores mai no havia experimentat, en utilitzar colors i materials sense servituds imitatives. Podia no ajustar-me a res que no fos la mateixa pintura. Alliberar la pintura de qualsevol significat no pictòric, de retrats i paisatges, d'escenes històriques o folklòriques, d'adherències literàries, de suggeriments simbòlics... Tot plegat, temes que sempre fan re-

ferència a la realitat, una realitat que, personalment, considerava inimitable pels mitjans de la pintura, almenys, des de les possibilitats de la meua habilitat i dels meus coneixements. Fins i tot, l'absència de tema em semblava una mena de depuració. Naturalment, aquest sentiment, fill de manies personals, es limitava a la meua pintura. No afectava la meua admiració per obres amb significat explícit o suggerit, figu-

ratives o abstractes, d'artistes excel·lents o genials, que pinten amb referències literàries, suggeriments crítics, continguts polítics o socials, de manera realista, simbòlica o el que siga. M'agrada tota la pintura, fins i tot la pintura no gens innovadora, ni original, no necessàriament comercial, feta amb intenció d'afalagar el contemplador, amb l'objectiu que li agrada, que l'admira. O sense cap altra pretensió per part de l'artista que gaudir del fet de pintar. Entra en una categoria diferent de la pintura de l'innovador, del capdavanter, que investiga amb intenció creativa, que vol anar més enllà de la pintura del seu temps i que, de vagades, pot ser genial. Però, crec que no cal menysprear la dedicació i el treball del pintor que vol fer una obra que siga acurada, fàcil per a tothom, i que sovint presenta aspectes instructius pel coneixement de l'ofici.

La recerca de pintura diferent, la valoració d'obres que trac-

Fins i tot l'absència de tema em semblava una mena de depuració

Podem trobar obres excel·lents en qualsevol tendència, en qualsevol intenció subjectiva

ten d'avançar-se al seu temps, de no entrar en els patrons i en les maneres d'una època, ha creat una mena d'obsessió en els artistes per fugir del que consideren pintura convencional, que, al capdavant, configura un patró i unes maneres igualment convencionals en conjunt i, molt sovint, també d'intenció comercial dirigida a una altra clientela. La clientela de l'avantguarda artística, a la qual tothom vol pertànyer. Les comparacions sobre la qualitat i la importància d'aquesta pintura o de l'altra sempre són inútils. Podem trobar obres excel·lents en qualsevol tendència, en qualsevol intenció subjectiva. Un pintor extraordinari com Renoir pinta flors, bodegons, nus femenins, paisatges, com molts altres artistes del final del segle d'ençà, influït per artistes anteriors, sense pretensions innovadores.

PASSA A LES PÀGINES 2 I 3

PUNT DE MIRA

Sant Miquel a Ferrara

Joan F. Mira

El viatger curiós que, cap a les cinc de la vesprada del passat 29 de setembre, visitava (no per primera vegada) l'impressionant castell urbà dels Este, ducs de Ferrara, podia observar que, tant al pati central

com a l'esplanada exterior, hi havia instal·lades parades de les diverses forces que solem anomenar de l'ordre, és a dir, *carabinieri*, policia de trànsit, municipals, *guardia di finanza*, *polizia di stato*, i potser algunes altres que no conec. Tots ben polits, d'uniforme impecable, botes il·lustrades i, si era el cas, condecoracions al pit. I si el visitant arribava a la plaça de la catedral, trobava dos guàrdies de gala, amb casc, plomall i sabre, que custodiaven solemnement la porta del temple, on anaven entrant més policies, oficials de gran uniforme, formacions de músics, cors femenins, i representants d'antics membres de cossos diversos, amb medalles, estendards i

gonfanons. Tots cap a dins de la catedral, i a la porta senyors i senyores que eixien del palau municipal (antiga seu familiar dels ducs, fins a la primeria del segle XVI), empolainats, vestits de festa, i fent conversa amb canonges de sotana clàssica. O bé feien un café allà prop, qui sap si un berenar breu, i tornaven cap a la plaça, esperant alguna autoritat grossa que no vaig identificar. Era, doncs, el dia de Sant Miquel, patró dels cossos policials, i les autoritats, civils o uniformades, celebraven la gran festa... amb una cerimònia religiosa amb totes les regles de l'art, jerarquies incloses. Mirant-se l'espectacle, el visitant intentava imaginar una cerimònia sem-

blant a València, per exemple, amb policies i guàrdies civils de gran uniforme entrant a la Seu, amb oficials de gala, el consistori municipal en ple, els diputats de les Corts, rogles de conversa entre canonges i autoritats locals, i no ho aconseguia del tot. Això dels estats laics o no confessionals, combinat amb tradicions clericals i arcàngels protectors de la milícia de l'ordre, pot tindre, a la vella Europa, manifestacions ben sorprenents. I mentrestant, des d'una finestra del vell palau dels Este, l'esperit de Lucrecia Borja, duquessa de Ferrara, contemplava també l'espectacle no sé si amb curiositat o amb una antiga recança.

El pintor no és un inventor

La creació artística es pot manifestar en qualsevol obra escassament innovadora de qualsevol tendència

VE DE PÀGINA 1

Però la gran qualitat de les seues obres, l'interès de la seua magnífica pintura, depassa els seus contemporanis i, d'alguna manera, eixampla el camí de l'impressionisme. En qualsevol cas, no tracte, amb aquest exemple de gran nivell, de demostrar res. Simplement voldria valorar una manera de pintar tradicional, de paleta i pinzells, llenç i model, sense pretensions d'aportar novetats a la història de la pintura, que mostra un treball que pot ser excel·lent o dolent, però que serà tan artístic com la genialitat més revolucionària. Del costat de la innovació, de l'aportació creativa, de la invenció artística, de la recerca plàstica, podem trobar igualment treballs excel·lents i dolents, però amb les mateixes intencions artístiques. Com en qualsevol altra activitat comercial, és la novetat l'aspecte més valorat en l'època actual, tot i que l'atractiu per la novetat és una cosa de sempre, la qual cosa és raonable en un electrodomèstic nou que supere les funcions del vell, però no cal exagerar-ne la importància en activitats artístiques i culturals.

Em vaig incorporar a la tendència no figurativa quan ja s'havien esgotat les variants més innovadores. Com passa amb tots els estils artístics, i amb les diferents escoles i maneres, singularment amb les més noves de la meua època, les possibilitats de trobar altres propostes es van esvaint, les obres presenten repeticions, tot i que no siguin inten-

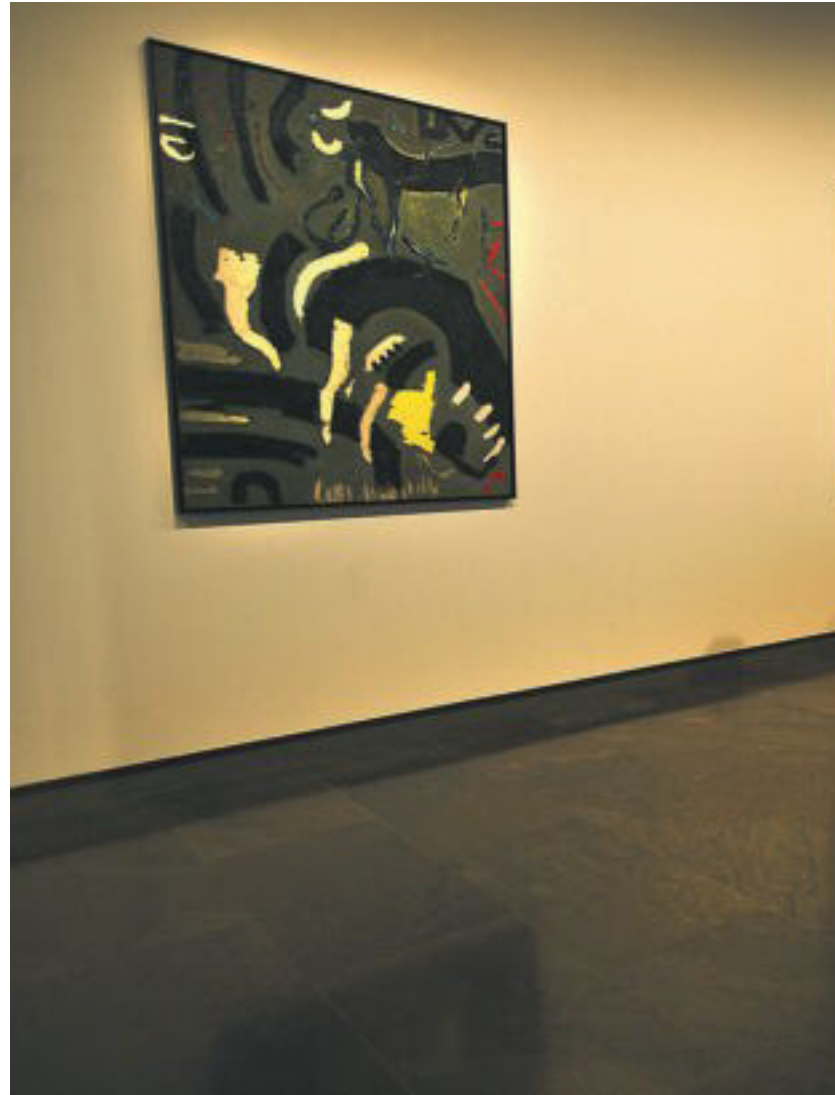
cionades, i la tendència, en conjunt, es fa convencional. I això no significa l'absència d'obres interessants d'artistes excel·lents. Al capdavall, un pintor no és un inventor (per més que, de vegades, es produeixen confusions) i la creació artística es pot manifestar en qualsevol obra escassament innovadora de qualsevol tendència. En la meua etapa, a mesura que els grans noms de la pintura abstracta van quedant al seu lloc més o menys històric, la modalitat no figurativa es consolida, és acceptada com una variant "normal" i obri camins a unes altres modalitats que se'n

Els humans saben dibuixar de manera realista des d'Altamira

Vaig pintar abstracte cinc o sis anys en la primera etapa i ara ja en fa nou o deu

deriven: art conceptual, instal·lacions, etc.; modalitats, així mateix, no figuratives, que jo no conec gaire. Avui hi ha milers de pintors abstractes, comercials i no comercials, bons i dolents, així com també hi ha milers de pintors figuratius, realistes, impressionistes..., comercials i no comercials, bons i dolents. Els diferents moviments artístics te-

nen el seu recorregut més o menys vigent, però sempre queden acceptats i deixen un rastre, almenys, durant tota una època. Fins i tot, una tendència tan efímera en el temps d'aparició com el cubisme, amb escassos iniciadors, tot i que il·lustres, continua influent en tota la pintura. L'estètica cubista està present, sovint, en moltes obres actuals no cubistes. Elements plàstics del dadaisme, com ara objectes quotidians, són utilitzats en instal·lacions o incorporats a l'obra artística. Per a produir-se la substitució completa d'un estil per un altre és necessari un canvi radical en la idea de l'art determinat per canvis històrics d'una altra naturalesa, que afecten inquietuds socials i culturals molt diverses. Els humans saben dibuixar de manera realista des d'Altamira, però, molts segles més tard, a cap artista romànic o gòtic no se li acudí no desdibuixar, ni desproporcionar les figures com exigia la mística religiosa d'aleshores, la qual cosa no vol dir que no estigueren dotats per a dibuixar. En una etapa posterior la devoció catòlica espanyola va inspirar imatges magnífiques d'un gran realisme i una proporció perfecta. Cada tendència exigeix uns canons, una certa unitat pel que fa a les formes o a les deformacions, que responen a les idees d'una època històrica. Igualment, és difícil pensar que es pugui repetir una etapa amb una gran quantitat d'artistes amb la capacitat, la potència i la qualitat del conjunt d'artistes renaixentistes. És se-

Doro Balaguer observa alguns dels quadres de la seua exposició a la Fundació Chirivella Soriano. / JESÚS CÍSCAR

gur, tanmateix, que sorgirien si les necessitats de la societat i de l'ambient cultural de l'època ho exigiren.

Abans de l'any seixanta quatre vaig deixar de pintar. A banda de motivacions familiars, circumstàncies polítiques i unes altres que no tenien res a veure amb la pintura, també crec, però no n'estic segur, que la decisió de deixar-ho córrer va tenir alguna relació amb una certa confusió, alguna inseguretat sobre el que estava pintant aleshores i una impressió contradictòria d'inutilitat que, de vegades, no puc evi-

tar, per més que, alhora, pense que el món està ple d'activitats i de productes inútils. Vaig abandonar la pintura de manera radical fins l'any 2001 o 2002, ja jubilat i quan ningú no podia considerar insòlita la pintura no figurativa. És a dir, vaig pintar abstracte

NOTES DE CAMBRA

Mil pàgines

Manuel Baixauli

Vaig arribar a Don Delillo per un llibret que es diu *Contrapunto*, que comprí perquè a l'interior hi havia fotos i s'hi parlava de Glenn Gould i Thomas Bernhard. Es tracta d'un text d'unes quaranta pàgines, entre assagístic i narratiu, no mancat de poesia, que vaig llegir amb plaer. Em vaig informar sobre l'autor i vaig saber que, de les seues obres, la més valorada era *Submón*, una novel·la de mil pàgines. Empenquí *Submón* pensant que, si el llibre estava escrit al mateix nivell que *Contrapunto*, hi trobaria molts dies de plaer. No fou així: en les primeres planes ja em vencé l'escepticisme. La història comença amb la descripció d'un partit de beisbol i les vicissituds d'alguns dels espectadors, i això s'allarga durant seixanta pàgines. Descoratjador. Tanmateix, potser aquestes primeres pàgines són les millors del llibre, que apartir

d'aleshores divaga per vies molt distants aparentment les unes de les altres, totes atapeïdes de personatges i amb un poder de seducció escàs. Aparentment. Després, tot, o quasi tot, lligarà. Però serà tard: el lector —jo, si més no— acaba perdent el fil i la paciència i no passa del primer terç o de la meitat del llibre. És trist, abandonar un llibre començat; és com interrompre un viatge, com trencar una relació. Hi queda una nostàlgia del futur que hauries viscut i no viuràs. És més trist, però, mantindre una relació, allargar un viatge o continuar llegint un llibre estèril. El pitjor que et pot passar quan lliges és que el llibre et pese, que tingues la sensació que perds el temps, que podries estar fent qualsevol altra cosa amb més profit. El pitjor defecte que pot tindre una obra d'art és que siga avorrida. Ho sé: hi ha gent que badalla amb Montaigne, o Bruckner, o Bergman, o Fra Angelico. No parle de gustos o de nivells de

El pitjor que et pot passar quan lliges és que el llibre et pese

lectura, parle d'obres que són, en si mateix, avorrides, per manca de talent de l'autor o per un desequilibri en l'execució. Delillo té talent, però en *Submón* cau —pense— en la des-

proporció. Hi ha, als Estats Units, una obsessió malaltissa per fer la Gran Novel·la Americana. Un somni absurd que produeix monstres. Potser no vivim temps per a construir catedrals, sinó espais habitables, de mida humana. Amb pesar he deixat *Submón* a la prestatgeria, un pesar per l'espai que hi ocupa i pels duros que em costà. No sé si ho tornaré a intentar, amb Delillo. Mentrestant puc fullejar *Contrapunto*, que abans de ser publicat en format de llibre ha-

via sigut un article llarg per a una revista. En la penúltima pàgina de *Contrapunto*, Delillo conta de dos naus espacials nord-americanes, que es van llançar el 1977 i que ara estan a dotze mil vuit-cents milions de quilòmetres de la Terra, porten a dins, entre altres objectes, una gravació de Glenn Gould interpretant un preludi de Bach. Quin efecte pot causar, aquest cim de la creativitat artística humana, en uns hipotètics extraterrestres?

tot els més capdavanters i genials. La meua formació ha estat molt determinada per la pintura que he vist. Em queda l'aspiració de no fer pintura repetitiva, procurant assimilar variants més o menys universals, amb l'inconvenient i l'avantatge de no seguir una línia constant determinada, de gaudir de més llibertat pel fet de no estar lligat a cap compromís professional i poder satisfer tranquil·lament el senzill plaer de pintar. Potser he aconseguit que algunes obres, més o menys incertades, mostren cert interès i altres, no. No sé apreciar-ho. L'estimació artística de l'obra pròpia, a l'autor li és, més aviat, impossible de tractar d'aïllar-la i d'objectivar-la per tal de valorar-la. És gairebé impossible mantenir la neutralitat. Almenys per a mi. En qualsevol cas, la consideració que mereix l'obra personal a l'autor no té importància ni orienta sobre l'interès que pot tenir. Malgrat, com ja he dit, l'absència de significat i una lleugera sensació d'inutilitat,

cinc o sis anys en la primera etapa i ara ja en fa nou o deu. No és gaire pràctica, i és també una vida professional escassa. En tornar a pintar vaig decidir no capficar-me per possibles mancances d'informació, ni per intents de posar-me al dia, i em vaig limitar a gaudir de pintar, pensant, com així ha estat, que sense preocupacions ni preten-

sions, sense recerques complicades, treballaria amb més llibertat i més satisfacció. Vaig reprendre els pinzells com si els hagués deixat la vespra, sense tenir en compte els més de quaranta anys passats. No he tingut mai cap problema a practicar una pintura derivada d'altres pintures, en principi com fan tots els pintors del món, fins i

sempre he estat segur que m'agrada pintar, però no estic tan segur que m'agrada allò que pinte. De vegades m'agrada, de vegades no m'agrada. Com és natural.

Text procedent del catàleg de l'exposició *Doro Balaguer: Pintura, política i vida* a la Fundació Chirivella Soriano.

UN PAÍS DE PARAULES

Visió negra del món actual

Francesc Calafat

MÓN ANIMAL

Jordi Colonques
Onada Edicions
Benicarló, 2011
172 pàgines

Jordi Colonques s'estrenà com a narrador a les acabades dels noranta del segle passat. Era molt jove. Publicà uns quants llibres. Després ha estat uns quants anys sense publicar. És un autor que es decanta per la literatura de guerrilla: caricaturitza el món actual amb calibre gros. Si més no, és el que feia en *Sang i fetge* (2001). Ara, una dècada després, ha perfeccionat i ha fet més complexa la seua escopeta literària. *Món animal* és una mena de fauna humana, amb un nombre significatiu d'espècimens, que conduirà l'acció cap a un zoo, una paròdia del muntatge que hi ha al riu de València i dels parcs temàtics, i que funciona com a símbol de l'univers narratiu. Li ix molt bé el retrat deformat de la venda ambulat.

La novel·la és un retaule bigarrat d'històries entrecreua-

Jordi Colonques.

des, protagonitzades per una trentena de personatges, però que creix sobre dos fils centrals. Tenim, d'una banda, Gus i l'entorn de sa mare. El jove és un gandul immens a qui cal engolir cabassades de greixos per a fer funcionar la maquinària. De l'altra, l'aparició d'un cadàver

d'un immigrant de l'est. La novel·la no es fonamenta en la graduació de la intriga. Més aviat al contrari, el narrador mostra les cartes en cada moment. L'autor, conscient dels límits, juga fort a allò que li interessa: perfilar detalladament i amb força els personatges i les situacions. Ha de fer creïble el deliri dels desenllaços. Per això esdevé eficaç el realisme dels detalls i d'escenes del nostre món amb l'esperpent i l'estètica de la lletjor. Hi abunden ambients decrèpits i casposos.

Jordi Colonques pinta uns personatges triturats per alguna misèria. Amb tot, cerquen desesperadament una esclatxa, una sortida. Els uns, somien ser venedors o artistes; els altres, fote el sistema. Provoquen l'humor i gelen el riure. Sentim l'horror de les seues vides, la inutilitat dels seus esforços. Percebem l'absurd dels seus somnis, però també la urgència de sobreviure.

A MANERA DE TASCÓ

Houellebecq i la cambrera que escorre la baieta

Vicent Alonso

Fa goig el Houellebecq capaç de descriure'ns un paisatge en set o vuit línies, però amb una intensitat sense parió, amb una prosa sense ditirambes ni malabarismes, que va al gra, al punt exacte del món —un color, un núvol, un element singular d'un edifici...— que un vol accentuar per convertir-lo en una representació del tot. I si cal, amb la ploma sempre a punt de trobar la comparació que ens sobta, perquè el motiu que li dóna vida és l'ara mateix. Enganxada a l'actualitat, la prosa descriptiva pot fer dels recursos més tradicionals mecanismes d'un atractiu considerable. Es fa de nit en un carrer de París. El narrador d'*El mapa i el territori* (Anagrama-Empúries, 2011), la darrera novel·la publicada per aquest escriptor francès tan peculiar, ens fa veure els llums vermells dels cotxes que s'allunyen lentament i, tot seguit, escriu: "Lluny, la cúpula del Panteó estava impregnada d'una inexplicable llum verdosa, ben bé com si uns alienígenes esfèrics projectessin un atac massiu sobre la regió de París. Probablement hi havia gent que moria, en aquell moment, en diversos racons de la ciutat". En totes les ciutats, les morts, que es produeixen amb una freqüència cruel, ens passen desapercebudes, però Houellebecq no té intencions de fer reflexionar en abstracte el seu narrador sobre la soledat dels moribunds, ni vol convertir les pàgines del seu llibre en un catàleg mostrador de miniatures descriptives de la capital francesa. Es tracta més aviat d'un recurs lloable: unes quantes línies amb un retrat ràpid del món, acompanyat, a vegades, d'una incisió profunda en algun assumpte de pes de la modernitat, que apareixen de cop i volta i ens estimulen el pensament. Tanmateix, si aquests fragments breus mereixen l'elogi, n'hi ha d'altres, llargs i amb una clara tendència expositiva, que situen la prosa de Houellebecq en una mena d'estil viquipèdic que contrasta vivament amb les virtuts d'aquells, com ara quan discurseja sobre la vida i l'obra de l'escriptor i artista William Morris, o quan, potser amb la intenció de destacar la intel·ligència natural de Jed Martin, el protagonista de la novel·la, el descobreix ("No s'ha de buscar un sentit a allò que no en té cap") recuperant sense ser-ne conscient la conclusió del *Tractatus* de Wittgenstein ("Sobre allò de què no puc parlar, tinc l'obligació de callar"). Què fa un lloc ja tan comú com aquest en un escriptor amb

tants compromisos amb la novel·la i l'ara mateix?

Però *El mapa i el territori* és més que la prosa amb què es construeix. Hi ha una trama, que perd gairebé tota la força en el darrer terç de l'obra, l'interès de la qual es redueix, en essència, als jocs que permet la introducció dins de la ficció de personatges reals (com el mateix Houellebecq). El camí tampoc no és nou, a pesar de sorpreses que no descobriré, però té un cert atractiu el retrat d'ell mateix que Houellebecq és capaç de construir i amb el qual el lector que s'hi preste té hores d'entreteniment. Houellebecq té fama de ser un personatge *sui generis*, tant com n'és retratat ací en la ficció. Sens dubte, l'escriptor explota la seua reputació, de manera que

Michel Houellebecq.

en la ficció és ell mateix, però passat prèviament per l'espill còncav. Què pinta, per exemple, en aquest concert de veus, la paraula del narrador? On situem cada afirmació? A qui li atribuïm la responsabilitat de referir-se a un nen que plora a terra, tremolant de ràbia com "la petita carronya viciosa"? Ja sé que ho diu el narrador, com també diu tot seguit: "totes les teories de la llibertat, de Gide, a Sartre, no són més que immoralismes concebuts per solters irresponsables". Només vull remarcar que l'ocupació essencial del lector consisteix a situar cada cosa al seu lloc, perquè *El mapa i el territori* vol ser una resposta a la pregunta de quin sentit té una representació artística del món, tasca en què Jed Martin i Michel Houellebecq potser representen matisos d'una mateixa personalitat, la qual —convé no oblidar-ho— té punts en comú amb una cambrera de la novel·la que, després de passar-la per les taules, escorre la baieta a la galleda "exactament com si per a ella el món es resumís en això: una superfície suspecta recoberta de brutícies vàries".

CARTES DE PROP

Una llarga anomalia

Enric Sòria

La setmana passada, la notícia que el conseller de Cultura català, Ferran Mascarell, havia negociat un acord amb les grans distribuïdores nord-americanes de cinema, les *majors*, a fi d'augmentar el nombre de films que es podran veure en català es va rebre amb polèmica.

En principi, l'acord pot semblar ben satisfactori. Actualment, a Catalunya, i a pesar de tots els esforços públics i cívics per canviar la situació, el cinema que s'exhibeix en català és una gota d'aigua vora un oceà de projeccions en castellà. En els millors moments, tot just arriba a un 3%. L'acord ara negociat, en canvi, preveu que en pocs anys el percentatge de còpies doblades al català s'acoste a un 35% i que augmente correlativament el nombre de sales que les exhibesquen. És un avanç important a l'hora de modificar una situació anòmala, que fa dècades que s'eternitza.

El problema és que aquest acord és més modest que la llei que va aprovar fa dos anys —quan governava el tripartit— l'antic conseller de Cultura, Joan Manuel Tresserras, llei que estatua que el 50% dels films s'havien de projectar en la llengua del país. La llei, en això, era clara i taxativa. Meitat i meitat. Comparat amb ella, l'acord actual no és més que una claudicació. Una claudicació realista, probablement, però claudicació a fi de comptes. El fet és que la llei de cinema va rebre l'oposició frontal d'alguns exhibidors i, sobretot, de les distribuïdores, que no volen que ningú els diga com han de portar el seu negoci, i no s'ha aplicat mai. Com una llei anterior, promoguda ja fa més d'una dècada pel conseller Pujals, de Convergència i Unió, va nàixer morta, i ja fa

temps que no era res més que paper (oficial) mullat. Per això, el conseller que la va fer possible ha felicitat públicament el seu successor, perquè almenys aquest ha obtingut promeses on ell només va trobar portes tancades. Ara falta saber si les promeses tindran més eficàcia que les lleis.

El que passa amb el cinema a Catalunya crida l'atenció perquè va molt a contracorrent de la tendència general. De moment, la quantitat de premsa que es pot llegir en la llengua del país no fa més que augmentar; la TV3 és la cadena amb més audiència, la majoria de les ràdios —i les cadenes amb més èxit— emeten en català, als teatres el català és la llengua amb més públic i l'èxit de molts grups que canten en

la gent puga veure les pel·lícules que els agraden en el seu idioma i en la seua pròpia terra. És una situació estranya. Potser al País Valencià no ho sembla tant, perquè ací ja donem per descomptat l'inadmissible i ningú s'exclama mai de res, però a Catalunya, on l'oferta cultural en la nostra llengua és important, l'excepció del cinema és feridora.

Alguns exhibidors encara temen que les projeccions en català retraurien una part del

Alguns exhibidors encara temen que les projeccions en català retraurien el públic

les maneres) i un mal precedent. Darrere dels catalans podrien anar els gallecs, els bascos i qui sap qui més. És per això que no pensen cedir. L'acord obtingut per Mascarell no és res més que una rastellera de bones paraules, i precisament per això podria tindre algun efecte pràctic. No representa una cessió, sinó una amable concessió de qui, en realitat, té la paella pel mànec. Mentre no se'ls dispute l'autoritat, poden ser generosos. Fins a quin punt? És el que s'ha de veure.

Tot aquest enrenou exemplifica bé aspectes espinosos del món en què vivim. Veiem, per exemple, com les lleis d'un govern no signifiquen res davant dels interessos de les grans empreses. Mana qui pot i no qui

Ferran Mascarell, conseller de Cultura de Catalunya. / MASSIMILIANO MINOCRI

català és incontestable. A hores d'ara, ningú pot dir que el català no és comercial. Només en el cinema no s'ha produït cap avanç, perquè només en aquest sector cultural les decisions més importants es prenen molt lluny del país, i les pren una gent que ni coneix Catalunya ni se'n vol saber res. Per això han sigut inútils les explicacions, les mobilitzacions, les lleis i tot el que ací s'ha intentat, que és molt, perquè

públic. És una por injustificada, veient l'acceptació de la televisió, la ràdio i el teatre, i, en tot cas, amb un equilibrat 50% en cada idioma, tothom podria quedar content. Aquesta no és la qüestió. El que frena l'ús del català en el cinema és que les *majors* no volen doblar pel·lícules perquè per a elles el doblatge —i el subtítulat— en català representa una despesa innecessària (el personal ja va als cinemes de totes

vol. També salta a la vista el caràcter provisional de tot avanç. El món audiovisual està transformant-se a la carrera i les sales de cinema en representen una porció cada vegada menor. Potser quan per fi s'arriba a un 50% de pel·lícules projectades en català (d'ací a mig segle, posem per cas), la notícia no ocupe ni un breu en els diaris, si és que encara hi ha diaris. Llavors, els termes i els llocs del debat ja en seran uns altres.

DISSIDÈNCIES

Heterodoxos i irats, aneu passant

E. Cerdán Tato

Estic segur que hui he fet un bon fitxatge: Pedro Montegón ja mou aquesta columna, i vaja si la mou. A un individu com aquest que, per escrit, insinua que Felip II molt probablement "va donar beure cascalls als espanyols", que "denuncia l'abandonament dels camps, la indústria inexistent i la situació de la universitat" des de feia més de dos segles i que, a més, s'erigeix, sense estarrufament ni temors, en defensor de la igualtat de drets entre la gent i de la llibertat per a tots, cal fer-li un bon lloc en aquest territori de les dissidències. Ací volem heterodoxos, diferents, heretges, utòpics, irritats, innovadors, crítics, iconoclastes, oriünds de qualsevol geografia, sempre que complisquen, i particularment els de la nostra. Com ara Pedro Montegón y Paret, fill d'un francès i d'una alacantina que, quan era novici de la Companyia de Jesús, va ser expulsat indègudament a Ferrara, des de Tarragona, amb diversos jesuïtes d'Aragó a partir del decret de desterrament del 1767. Pedro Montegón es va secularitzar, es va casar, va tenir un fill, segons sembla, i va escriure poesia il·lustrada, sermons, teatre i, especialment, una obra narrativa extraordinària: *Eusebio, novel·la pedagògica*, amb influències de Rousseau, Voltaire, Locke; també *El Antenor*, "de model fenelonià més directament visible"; i *El Rodrigo*, "la més significativa de les novel·les de Montegón, perquè està lliure de les exigències del didactisme".

Curiosament i recentment, en analitzar les *Odas* de l'alacantí, Rogelio Blanco Martínez assenyalava que hi figura ja "una preocupació explícita sobre les reformes econòmiques necessàries que calia introduir a Espanya i en què ja participava Europa". Montegón tracta de conjurar el retard tremend d'aquestes terres i de la nostra comunitat apel·lant entusiàsticament a l'educació, convençut que només el progrés social i individual, moral i material, possibilitaria un desenvolupament semblant al d'altres nacions més avançades. Educació, una paraula que en aquests temps també se situa en primera plana, bé per a clavar-hi tisorada, bé per a lloarla amb devoció. Pedro Montegón no renunciava al recurs de tirar endavant una publicació periòdica, *El ropavejero ilustrado*, la finalitat principal de la qual "era la instrucció amena, fàcil i divertida de qualsevol classe de persona". Una cosa semblant a una xarxa popular, per als qui caminaven immersos en la ignorància, la frustració i l'abús.

Sens dubte, el jove, controvertit i fecund escriptor, pel seu tarannà i les seues observacions, s'hauria alineat amb els moviments de protesta pacífica i denúncia rigorosa, enfront dels anomenats polítics professionals, que ningú, ni fins i tot ells mateixos, no coneix en quina facultat, escola especial, acadèmia o institució de prestigi se'ls ha deixat anar una credencial tan noble, que només és capaç d'atorgar, Constitució a la mà, la voluntat del poble sobirà a les urnes, periòdicament, amb caràcter transitori i amb una porta posterior per a abandonar-lo si no aconsegueix les seues funcions delegades i representatives amb humilitat i dignitat. Pedro Montegón haguera volgut una democràcia avançada, més àmplia cada dia i participativa. I no una en què, el ciutadà, el volen ordinari. Xicot, tira el vot i torna a l'atur. D'ací a quatre anys, quan toque, ja t'avisaré.

Recomanem...

NOVEL·LA
per ADOLF BELTRAN

LA MÀ DE NINGÚ

Vicent Usó
Editorial Proa
Barcelona, 2011
237 pàgines

Les vides senzilles amaguen secrets. La idea representa un vell motiu d'inspiració literària. Vicent Usó (Vila-real, 1963) el fa servir en aquest llibre complex, construït a partir d'una anècdota misteriosa, la troballa d'una mà amputada en un camí del nord de França, i d'una successió de personatges les històries dels quals han d'acabar encaixant en una trama criminal. Usó és un escriptor de prosa delicada que en aquest llibre ha depurat al servei d'una ficció ambiciosa.

ASSAIG
per A. B.

SILLA

Paco Tortosa
Edicions 96 i
Ajuntament de Silla
València, 2011
335 pàgines

Paco Tortosa (Vallada, 1954), de llarga trajectòria en la recuperació del paisatge i el territori, ha aconseguit un altre dels seus volums enlluernadors amb aquesta aproximació al municipi de Silla, que el subtítol del llibre, "Entre hortes, marjals i l'Albufera", condensa molt bé. El patrimoni cultural i natural centra l'atenció, reflexiva però cordial, informada però amena, de l'autor, un entusiasta del país que es recolza en unes fotografies excel·lents.

NOVEL·LA
per A. B.

NEU

Orhan Pamuk
Edicions Bromera
Alzira, 2011
457 pàgines

El premi Nobel de l'any 2006 representa, com ningú més, els contrastos de la moderna Turquia, amb totes les contradiccions i els conflictes. I aquest és, potser, el seu llibre més representatiu, una novel·la d'ambientació claustrofòbica, perquè l'autor situa el protagonista, un exiliat que ha tornat al país, en una ciutat de frontera aïllada per una nevada, escenari on polítics islamistes ajuden a congriar una altra tempesta.